

Waldemar Torenstra

Stotteren

Ik wist pas laat dat ik acteur wilde worden. Ik was eerst te verlegen en ik stotterde. Het werd de studie economie en om van het stotteren af te komen deed ik ondertussen een eenjarige theateropleiding. Toen sloeg de vonk over. Ik stopte snel met economie en ging naar de toneelschool. Dat was wat ik wilde.

Toneelschool

Als je later acteur wil worden, dan moet je het echt willen. En weten waarom je het wil. Want als je vooral beroemd wil zijn, dan hou je het niet vol. Nederland is daar sowieso te klein voor. Er worden maar een paar acteurs echt bekend. Je moet natuurlijk ook talent hebben. Dat heb je meestal voor hetgeen waar je hart sneller van gaat kloppen. Waar je blij van wordt. Dat talent zou je dan moeten ontwikkelen door naar de toneelschool te gaan. Het is tenslotte een vak en het is goed om in een veilige situatie te oefenen. Dan ontdek je wat je allemaal nog meer kan.

Samenwerken

Als je iets samen maakt is het belangrijk dat je een beetje hetzelfde denkt. Dat niet de een met flesjes cola in de weer is en de ander met bolletjes wol. Dat is vermoeiend. Daarbij is het gezellig om te werken met mensen die je leuk vindt. Alsof je samen in de zandbak speelt en een zandkasteel maakt. Maar je hoeft een tegenspeler niet per se leuk te vinden. Iemand stom vinden kan ook wel weer voor een goede spanning zorgen.

De wereld observeren

Naast de toneelschool – jezelf ontdekken – leer je acteren door veel in de wereld te kijken. Door andere mensen en dieren te observeren. Door naar films en documentaires te kijken over andere landen: hoe doen ze het daar? En je leert door veel te spelen. Veel verschillende dingen doen. Je fantasie de ruimte geven. Dus ook dingen doen die je nog niet goed kan, zo ontdek je meer mogelijkheden in jezelf. Ik heb ook van alles gedaan. Van film (Bride Flight, Zomerhitte), tv (De Band) tot theater (Hamlet, Othello, Hera).

Gevaarlijk

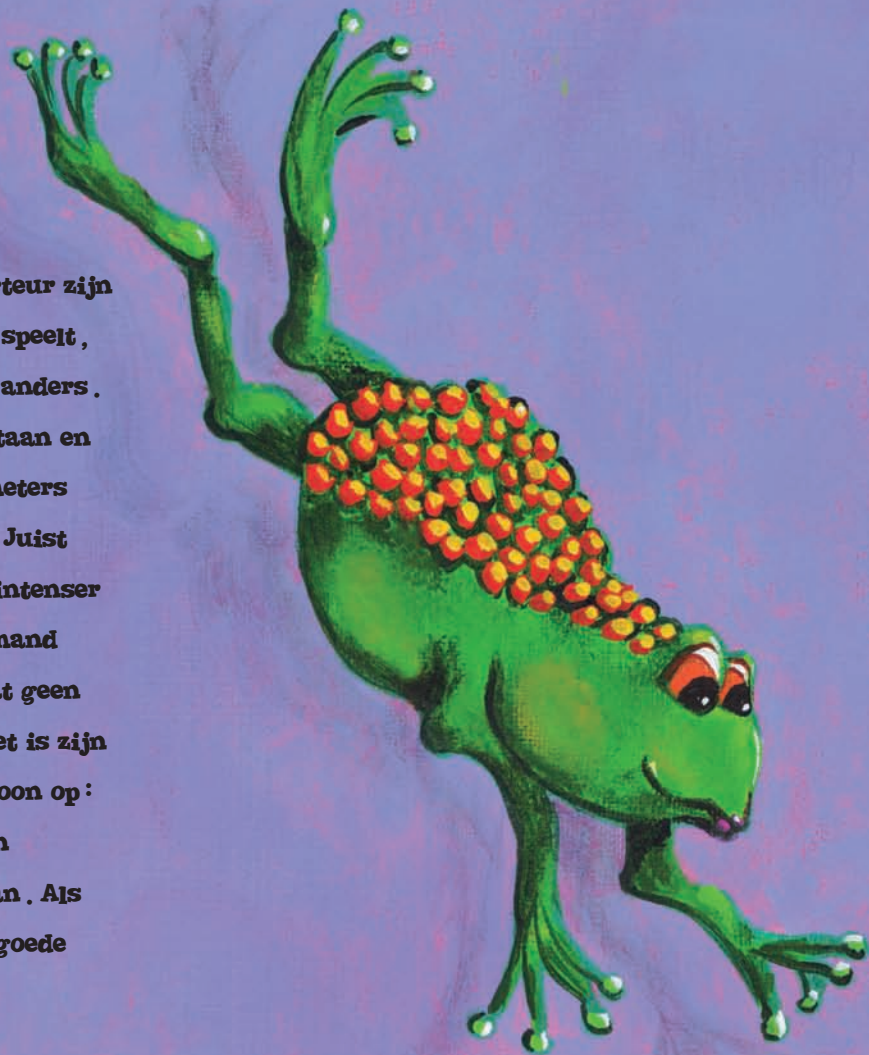
Ik ben soms zenuwachtig voor een première. Dan helpen ademhalingsoefeningen en visualiseren. Bij zo'n visualisatie loop ik in mijn hoofd het stuk emotioneel door. Dat helpt. Verder moet je het gewoon doen. Een beetje spanning hoort erbij. Daar word je alert van. Het mag best een beetje gevaarlijk zijn. Uiteindelijk komt het goed. Hoewel... ik ben een keer bijna genurgd op het toneel. Dat was ook de bedoeling, maar dan hield ik altijd mijn hand ertussen. Zodat het voor het publiek net echt leek, maar natuurlijk niet was. Een keer ging het mis, zat mijn hand er dus niet tussen. Ik werd genurgd en viel flauw. Gelukkig kwam ik snel bij en ik moest toch afgesleept worden (ik was dood in het stuk). Maar mijn tegenspeler is zich rot geschrokken. Hij trilde als een rietje, maar moest doorspelen. Dit was dus wat al te gevaarlijk.

Acteren

In een film moet alles kloppen . Als bij een filmacteur zijn mobieltje afgaat terwijl hij een rol in de oudheid speelt , dan geloof je hem niet meer . Op het toneel is dat anders . Je weet al dat het acteurs zijn die op een toneel staan en een rol spelen . Er zit namelijk maar een aantal meters tussen . Dat betekent niet dat het minder echt is . Juist omdat het zo dichtbij is kunnen ervaringen veel intenser overkomen . Je gaat er als publiek in mee . Als iemand bijvoorbeeld tegelijkertijd twee rollen speelt is dat geen probleem . 'Pet op' en het is een man , 'pet af' en het is zijn jonge dochter . Zonder kroon zie je een kikker , kroon op : het is een prins . Of iemand in de oudheid met een mobieltje , geen probleem . Het is theater , alles kan . Als gevoelens maar echt overkomen . En dat kunnen goede acteurs . Ze kunnen je laten lachen en huilen .

Het geheim van goede toneelspelers zit 'm in de volgende ingrediënten: het gebeurt nu, ze reageren op hun medespelers, hebben een goede timing, laten iets van zichzelf zien, hebben plezier, hun lichaam speelt mee en ze weten dat er publiek kijkt. Ook al heb je een stuk nog zo vaak gerepeteerd of opgevoerd, het moet lijken alsof je het voor het eerst meemaakt. Wat zegt je medespeler nou? Alsof je het voor het eerst hoort. Als je de kikker kust, verandert hij dan in een prins of niet? Je weet het niet. Ook al heb je het einde al honderd keer gespeeld. Het gebeurt op dat moment. Je voelt en denkt iets nu. Je moet erin geloven. Als jij het namelijk niet gelooft, dan doet het publiek 't ook niet.

'Alles wat er gezegd wordt is het gevolg van een gedachte.' (Renee Sartendijk)

Acteren is niet zozeer een actie, maar veel meer een reactie. Een reactie op iets wat iemand anders zegt of doet of op iets wat er in jou gebeurt, zoals het hebben van een idee. Iets geeft aanleiding om te reageren. Je luistert en reageert. Op die manier gaat je timing (het moment waarop je iets zegt of doet) vanzelf goed. Als iemand iets tegen je zegt kun je soms heel snel een reactie hebben, zelfs al voordat die ander uitgesproken is, maar soms moet je het eerst even verwerken voordat je reageert en is er een korte pauze. Die verschillen in reactie zijn vaak moeilijk uit te leggen, maar als je helemaal in je rol zit dan gaat het meestal vanzelf. Het helpt als je goed weet hoe je rol in elkaar steekt. Wat is het voor persoon die je speelt? Wat zijn de verschillen en overeenkomsten met jezelf? Hoe voelt jouw personage zich ten opzichte van de andere spelers?

Als je goed naar je tegenspeler luistert kun je ook foutjes opvangen. Want stel dat je tegenspeler zijn tekst even kwijt is en iets anders zegt dan je verwacht, als je dan gewoon je vaste tekst zou opzeggen dan ontstaat er een vreemd gesprek. Terwijl als je echt luistert dan kun je inspelen op die fout en samen weer op het goede pad komen. Zo merkt het publiek er misschien niets van.

Je lijf doet ook mee. Zoals uit het vorige hoofdstuk al duidelijk wordt zijn je stem en je lichaam jouw instrumenten. Acteren is niet het oplezen van toneeltekst. Je lichaamshouding, beweging en de toon van je stem geven pas echt aan wat je probeert te zeggen. Ze laten zien of de tekst waar is. Het kan hierbij helpen om iets van jezelf te laten zien. Als je boos speelt kun je misschien een stukje boosheid van jezelf naar boven halen. Dan lijkt het niet meer op 'doen alsof' maar komt het 'echt' over. Dat betekent dat je je inleeft, maar je moet er niet mee samenvallen. Dan kan je misschien niet meer stoppen met boos zijn en heb je geen plezier meer. Dat zou jammer zijn, want plezier hebben is waar het echt om gaat. Zowel voor jezelf, als voor je toneelgroep, als voor het publiek. Want als jij plezier hebt, heeft het publiek dat ook.

Sowieso is het goed om te beseffen dat er publiek is. Anders sta je misschien de hele voorstelling met je rug naar het publiek toe of praat je te zacht.

Je ziet wel dat acteren niet zo makkelijk is. Je moet veel dingen tegelijk doen: je tekst weten, maar toch weer net doen alsof je de tekst van je medespelers voor het eerst hoort; je helemaal inleven, maar toch ook weten dat er publiek kijkt. Best moeilijk. Je leert dit allemaal vooral door ervaring. Door te doen en nog eens te doen.

Acteertips

- Ga op ontdekkingsreis naar je rol. Wat voor ontbijt zou hij graag lusten? Wat voor ouders heeft hij? En dan hoeven er in het hele stuk geen ouders of ontbijt voor te komen. Het gaat om het ontdekken van het karakter. Wat zijn de overeenkomsten met jou zelf? En de verschillen?
- Praat met je medespelers over scènes. Wat gebeurt er eigenlijk? En waarom? Hoe voelen jullie karakters zich daarbij?

'Spelen is in actie komen. Samen of alleen een verhaal tot leven brengen.' (Peter Faber)

- Durf te improviseren als je je tekst even kwijt bent. Dat is beter dan grote stiltes laten vallen of een stuk tekst nog eens herhalen. Gewoon doen alsof de vergissing erbij hoort. Van een goede improvisatie merkt het publiek niets en het maakt het spel tussen jou en je medespeler vaak extra levendig.
- Luister en reageer op je medespeler.
- Het gebeurt nu.
- Er is publiek. Laat het publiek horen, zien en voelen.
- Laat iets van jezelf zien. Zo speel je een rol ook elke keer anders. Als je je niet zo prettig voelt, of niet zo lekker bent, dan kun je dat gevoel een beetje meenemen. Ook al speel je een vrolijke rol. Net zo goed dat een echte verliefdheid een boze chagrijnige rol net weer iets anders kan maken. De rol en het toneelstuk blijven wel gelijk, maar krijgen net een ander tintje. Zo wordt spelen nooit saai.
- Je lichaam en je stem zijn je instrumenten. Maak ze wakker, los en vrij. Durf met kracht een lange tong uit te steken als je stikt van jaloezie. Durf als een kikker over het toneel te springen op zoek naar je prins. Durf het uit te schreeuwen van wanhoop. Of juist te pronken met je mooie kleuren.
- Praat niet te overdreven, maar ook niet te klein. De achterste rij moet je kunnen horen. Hiervoor hoef je niet te schreeuwen, maar moet je wel duidelijk praten. Probeer ook te variëren met je stem. Praat bijvoorbeeld langzamer als je iets duidelijk wilt maken en praat sneller als je heel enthousiast bent. Zachter als je verlegen speelt en harder als je boos bent. Hoewel heel zacht boos praten soms veel enger is. Probeer dus varianten uit.
- Durf voor gek te staan. Een jongen te spelen, als je een meisje bent. Een meisje, als je een jongen bent. Durf als een hond achter een jongen aan te kruipen om je verliefdheid te uiten. Durf als een zot je kikkerprins of geliefde ezel te kussen. Durf je belachelijk te gedragen. Als je met overtuiging speelt sta je namelijk nooit voor gek.
- Toneelspelen is spelen. Spelen omdat je het geweldig leuk vindt. Dat enthousiasme raakt iedereen.

'Ik speel Lysander.
Hij is erg klef en slijmerig,
maar ook wel leuk.' (Maaïke)

'Kobolds zijn veel slimmer dan
mensen, dat past dus prima, want
Luuk is de beste.' (Luuk)

'Je kunt beter eigen tekst verzinnen
als je je tekst knijpt bent, dan
wachten tot je geholpen wordt.'
(Iris en Samira).

'Ik lig wel lekker op mijn
bloemenbed en kijk
naar mijn ezel.' (Samira)

'Elfen! Doe alles voor mijn
geliefde ezel, verven hem,
want ik hou van hem.' (Samira)

'Ja elfen, krab mij maar goed,
ik heb last van mijn ezelhaar.'
(Amber)

'Het leukst vind ik dat je erg mag overdrijven.' (Laura)

'Het leukste is dat je met acteren iemand kunt zijn die je in het echte leven helemaal niet bent.' (Emmely)

'Ik speel m'n rol prettig venijnig als een echte kobold.' (Bente)

'Oberon is sterk en machtig. Ik zal Titania en haar elfjes wel eens een lesje leren.' (Sara)

Kitty Courbois

Een konijn en de toneelschool

Ik kom uit een muzikale familie en kon goed zingen, maar aan het toneel dacht ik vroeger niet. Ik wist eigenlijk helemaal niet wat ik wilde. Ik heb van alles geprobeerd: kunstacademie, reclamebureau. Toch kwam ik terecht bij het cabaretgroepje van Ted de Braak, waar we liedjes en sketches deden. Tijdens dat tournee zei iemand – die als konijn bij Toon Hermans speelde – tegen me: 'Ga naar de toneelschool.' En dat advies heb ik opgevolgd. Heel belangrijk, want als je een goede toneelspeler wilt zijn dan moet je eerst naar een toneelschool. Ik heb er veel geleerd en geef nu zelf les.

Zondagskind in Rome

Ik heb er niks voor gedaan om bekend te worden. Alles is me aan komen waaien. Ik zat bij Frans Weisz – nu een bekende regisseur – in de klas op de toneelschool. Hij werd er na één jaar vanaf gestuurd en ging naar de filmacademie. Al snel vertrok hij naar Rome en zei: 'Kitty, mijn eerste film maak ik met jou.' Hij heeft zich eraan gehouden. Mijn eerste film deed ik in Rome. Wat wil je nog meer? De rest rolde daarna gewoon verder. Ik ben een zondagskind.

Hermia en Lysander

Ik heb eens Hermia gespeeld. Ramses Shaffy was mijn geliefde Lysander en Ko van Dijk was de werkmans die later verandert in een ezel. Geweldige groep mensen. Ik heb zoveel geleerd en plezier gemaakt. Je medespelers en de regisseur zijn enorm belangrijk. Van een regisseur vind ik het prettig als hij je veel zelf laat bedenken, maar ook goed kan zien of iets goed of slecht is.

Oma Hondje

Oma Hondje maken was vreselijk vermoeiend. Het was een houten decor met een getekend lijf. Alleen mijn hoofd en armen staken erdoor. Geen enkele vrijheid. Ik hing maar en kon me nauwelijks bewegen. Elke keer dacht ik na afloop: dit doe ik nooit meer. Maar toch heb ik drie keer een serie gemaakt van dertien afleveringen. Het was te leuk en de liedjes waren geweldig. En het decor gaf zeker een bijzonder effect. Getekend en echt door elkaar geeft een aantrekkelijke spanning. Soms is realisme ook geweldig. Zoals de kostuums voor Rembrandt. Maar ik heb ook Medea gespeeld met een papieren deurtje. Heeft allemaal zijn charme.

Verhaspelingen

Een paar jaar geleden was ik een keer mijn tekst kwijt. Mijn tegenspeler was een amateur en hield gewoon zijn mond. Ik moest echt vragen aan de souffleur: 'Wat staat er nou op pagina 10?' Een nachtmerrie. Maar gelukkig komt dat bijna nooit voor. Wel zijn er verhaspelingen. Een paar voorstellingen geleden zei ik bijvoorbeeld 'brangen' in plaats van 'brenge'. Dat soort versprekingen vind ik altijd heel grappig. Ik zit er niet mee en ga gewoon door. Ik ben ook niet zenuwachtig voor een voorstelling. Wel moet ik altijd dezelfde ringetjes om hebben. En ik sla een kruisje. Niet dat ik het echt meen. Het is meer bijgeloof. Maar als ik die dingen niet doe word ik wel zenuwachtig.

Decor & Kostuums

